

Dr. RADOJICA BARBALIĆ (1914.–1994.)

Od nas je 29. studenoga 1994. god. otišao još jedan ugledni povjesnik – dr. Radojica Barbalić, po rođenju iz Pule (21. travnja 1914.), gdje mu je službovao otac Fran, također, uz ostalo, veoma poznati povjesničar, ali rođen (i starinom) u Baški na o. Krku. Osnovnu školu (1921.–25.) i nižu gimnaziju polazio je u Sušaku, istočnom dijelu današnje Rijeke (1925.–29.), a višu gimnaziju u Zagrebu (1929.–33.), gdje je i maturirao; ovdje je 1959. god. doktorirao s temom o brodarstvu Istre u doba gubitničke jedrenjačke trke s nadmoćnim parobrodima. Radio je gotovo cijeli radni vijek u upravnoj pomorskoj i gospodarskoj službi – u Ministarstvu narodnoga gospodarstva NDH u Zagrebu, Inspektoratu pomorstva Vojne uprave JA u Rijeci, kratko vrijeme u Jadranskom institutu JAZU i Povijesno-pomorskom muzeju Hrvatskog primorja u Rijeci, a dugo vremena u lučkim kapetanijama u Rijeci, Zadru, Puli i, opet, u Rijeci gdje je i umirovljen.

Radojica Barbalić bio je izvrstan i veoma poznat pomorski i brodarski pravni praktičar. No, on je u širim europskim razmjerima postao poznat kao hrvatski pomorski povjesničar, s objavljenim brojnim radovima. No, gotovo se i ne zna da je svojim javnim radom 1924. god. započeo kao pjesnik (pjesma "Učki"), te da je nastavio s književnim kritikama i drugim priložima, pa i u doba kada se posvećivao historiografiji. Štoviše, njegova knjiga "Poškropjeni morem" (1970.) dobila je književnu nagradu "Drago Gervais", a za tisak je pripremio djelo Viktora Cara Emina "Oj more duboko". Ali, ono po čemu je R. Barbalić u vrhu hrvatske historiografije jest njegova obrada tema o hrvatskome pomorstvu i brodarstvu te o nautičkom turizmu, i to, uglavnom, o Istri i Kvarnerskom primorju. Iz toga područja javlja se od 30-tih godina, te je objavio – doslovce – golem broj priloga znanstvene i stručne vrijednosti (ukupno ima objavljeno više od 2.000 priloga!). Tu je još nekoliko knjiga – "Brodarstvo Istre u doba propadanja jedrenjaka i stvaranja parobrodarstva" (1971.), te koautorska izdanja: "Titovo brodogradilište u Kraljevici" (1966.), "Oploviti Cape Horn" (1972.) i "Ilustrirana povijest jadranskog pomorstva" (1975.). Od većih i važnijih studija spominjemo slijedeće tekstove: "Prodiranje hrvatskog idnustrijskog kapitala u parobrodarstvu dugo plovidbe Rijeke koncem XIX. st.", "Osnutak i razvitak krčkog parobrodarstva", "Regeneracija brodarstva Rijeke s obzirom na propadanje brodova na jedra duge plovidbe", "Naši kapetani u službi Lloydova parobrodarskog društva u prvoj deceniji njegovog djelovanja", "Pomorstvo Istre", "Pomorstvo Rijeke i Hrvatskog primorja", "Neki podaci o napadima gusara na naše brodove u prvoj polovici XIX. st.", "Udio naših pomoraca u stvaranju ugarske trgovačke mornarice", "Udio pomoraca Istre, Rijeke i Hrvatskog primorja u narodnom preporodu", "Uzroci dezertiranja naših pomoraca tokom XIX. st.", "Pomorska problematika u 'Našoj Slogi'", "Brodarstvo Senja i Podgorja kroz prošlost", "Crkveni arhivi i povijest našeg pomorstva", "Pomorsko-trgovačke veze Istre i Hrvatskog primorja sa Bokom", "Povijesni razvoj poštanske službe i način prijevoza poštanske pošiljke" – itd. Gotovo i nema jedrenjaka i parobroda iz sjevernoga hrvatskog primorja – osobito – do 1941. godine, koji Barbalić nije oslikao, ili pak katapana i drugih uglednijih pomoraca i brodara s hrvatske obale Jadrana, koje nije oživio na stranicama svojih brojnih studija i članaka.

Osim u uskome znanstvenome krugu, gotovo je nepoznato da je dr. Radojica Barbalić bio strani akademik, što je rijetkost u Hrvatskoj; naime, bio je član Accademia nazionale di marina mercantile Genova. Bio je član i drugih naših i stranih institucija i udruženja, npr. i dugi niz godina tajnik Povijesnog društva Rijeke te član njegova Predsjedništva do smrti, uredništva

"Krčkoga zbornika" Povijesnog društva o. Krka (oba su društva članovi izdavača "Historijskog zbornika"), itd. Značajni su njegovi mnogobrojni prinosi u "Hrvatskom biografskom leksikonu", "Pomorskoj enciklopediji" i "Pomorskom leksikonu". Sve je to, pored ostalog, utjecalo da je 1969. god. dobio i puljsku nagradu "Mijo Mirković".

Dr. Radojica Barbalić bio je nevjerojatno samozatajna ličnost, osobno uvijek u drugome planu, ali s objavljenim djelom uvijek u vrhovima hrvatske historiografije.

Petar Strčić

Prof. dr. IVAN BEUC (1918.–1994.)

Istaknuti hrvatski znanstvenik i nastavnik Ivan Beuc preminuo je u Zagrebu 15. kolovoza 1994. godine. Rođen je 3. srpnja 1918. u Beču. Osnovnu školu polazio je u Zagrebu, a gimnaziju je završio u Dubrovniku. Pravo je studirao u Zagrebu i Beču, gdje je doktorirao 1942. (doktorat je poslije II. svjetskog rata nostrificirao u Ljubljani). Najprije je radio u Glavarstvu Građanske uprave NDH za područje Sušak-Rijeka u Kraljevici, odakle je prešao u NOB, pa je 1946. demobiliziran kao vojni invalid. Od tada je radio u Zdravstvenoj središnjici u Zagrebu i Splitu, u Državnom zavodu za socijalno osiguranje u Splitu i Beogradu, u Komitetu za zdravlje Vlade FNR Jugoslavije u Beogradu, u Oblasnom narodnom odboru za Dalmaciju u Splitu i u Kotarskom NO-u Zadar. Odavde je 1951. premješten u Državni (danas Povijesni) arhiv u Rijeku, gdje je do 1956. bio direktor. Beuc postaje, zapravo, pravi njegov utemeljivač – Arhiv se u njegovo doba prostorno naglo širio, od četiri radnika osoblje se povećava čak na 32, u arhiv prima i zaštićuje veoma mnogo dragocjenih arhivalija iz Istre, Kvarnerskoga primorja i Gorskog kotara, kao i iz Italije, koja djelomice vraća uzeta vreća. Ustanovljuje arhivsko spremište za Istru u Pazinu (danas Povijesni arhiv Istre). Organizira arhivske seminare i tečajeve. Ustanovljuje znanstveni godišnjak "Vjesnik" riječkoga arhiva, čiji je prvi glavni urednik (1953–56); to je prvo povijesno glasilo u Zapadnoj Hrvatskoj uopće, a izlazi i danas. God. 1953. objavljuje drugi opći inventar građe u tadašnjoj Jugoslaviji; u Arhivu utemeljuje i biblioteku.

Ivo Beuc je jedan od inicijatora osnivanja Jadranskoga instituta JAZU u rijeci (danas Zavod za povijesne i društvene znanosti HAZU), točnije rečeno – da se obnovi istoimeni institut koji je od 1945. do 1948. radio u Sušaku. God. 1956. prelazi u Zagreb, te postaje šef Odjela za noviju povijest (od 1848. dalje) u Arhivu Hrvatske (danas Hrvatski državni arhiv). Tada je, pored ostaloga, izradio prednacrt prvoga zakona o arhivima i arhivskoj građi u SR Hrvatskoj, modele za izradu rukopisnih ostavština, općeg inventara arhivske ustanove itd. Sudjelovao je kao organizator i predavač na više tečajeva i seminara, kao i na 5. međunarodnome kongresu arhivista u Bruxellesu 1964. s referatom "Mehanografska sredstva u arhivskoj službi. (Uvođenje kompjutora u arhivsku službu)". God. 1971. Beuc je prešao na Pravni fakultet te je kao redovni sveučilišni profesor do umirovljenja 1988. predavao Povijest države i prava naroda SFRJ. Bio je voditelj arhivskih postdiplomskih studija, a i predavač na tim studijama u Zagrebu i Zadru. Beuc je bio i predsjednik Društva arhivista Hrvatske, član Arhivskog savjeta Hrvatske i Jugoslavije itd.

Profesor Beuc bio je i znanstveni radnik koji je dao vrijedne rezultate istraživanja hrvatske prošlosti. Tako je već kao student u Zagrebu u nekoliko navrata dobio sveučilišne nagrade. God. 1939. objavio je svoju prvu, i to veoma zapaženu studiju pod naslovom "Kojim pravom postaje Marija Terezija i hrvatskim kraljem". God. 1940. dobio je Humboltovu stipendiju. Ističemo radnije "Osorska komuna u pravopovijesnom svjetlu" (1953.), "Statut zadarske komune iz 1305.

H I S T O R I J S K I
Z B O R N I K

IZDAVAČ: Društvo za hrvatsku povjesnicu

REDAKCIJSKI ODBOR

Mirjana GROSS, Zagreb

Ivan KAMPUŠ, Zagreb

Tomislav RAUKAR, Zagreb

Petar STRČIĆ, Zagreb

GLAVNI I ODGOVORNI UREDNIK

Ivan KAMPUŠ

TAJNIK REDAKCIJE

Ivica PRLENDER

LEKTOR

Branko ERDELJAC

Adresa uredništva:

Društvo za hrvatsku povjesnicu

Zagreb, Odsjek za povijest, Filozofski fakultet

Ul. Đure Salaja 3

Narudžbe šaljite na navedenu adresu

Cijena ovog broja iznosi 100 kuna

Izdanje časopisa sufinancira

Ministarstvo znanosti i tehnologije Republike Hrvatske

Slog i prijelom na kompjutoru: DENONA, Pergošićeva 8 – Zagreb

Tisak: KRATIS, Vrapčanska 15 – Zagreb, svibanj 1995.

Uvez: GRAFOUVEZ, HBZ 41 – Velika Gorica